

Přednáška 11

Politické strany

Lukáš Linek
Katedra sociologie FFUK, kurz Politická sociologie

Politické strany: definice

Většina definic zahrnuje v různé míře tyto aspekty:

- co strana dělá (institucionální přístup) či by měla dělat (v posledních desetiletích otevřený normativní aspekt ustupuje a má podobu funkčního přístupu);
- jaké motivace jsou za stranickým jednáním (strany i straníci mají cíle a ideologie je nejlepším indikátorem těchto cílů)

Strana je skupina, která se účastní voleb a jejich prostřednictvím je schopna své kandidáty umístit do veřejných úřadů (institucionální definice; Sartori)

Politické strany: funkce

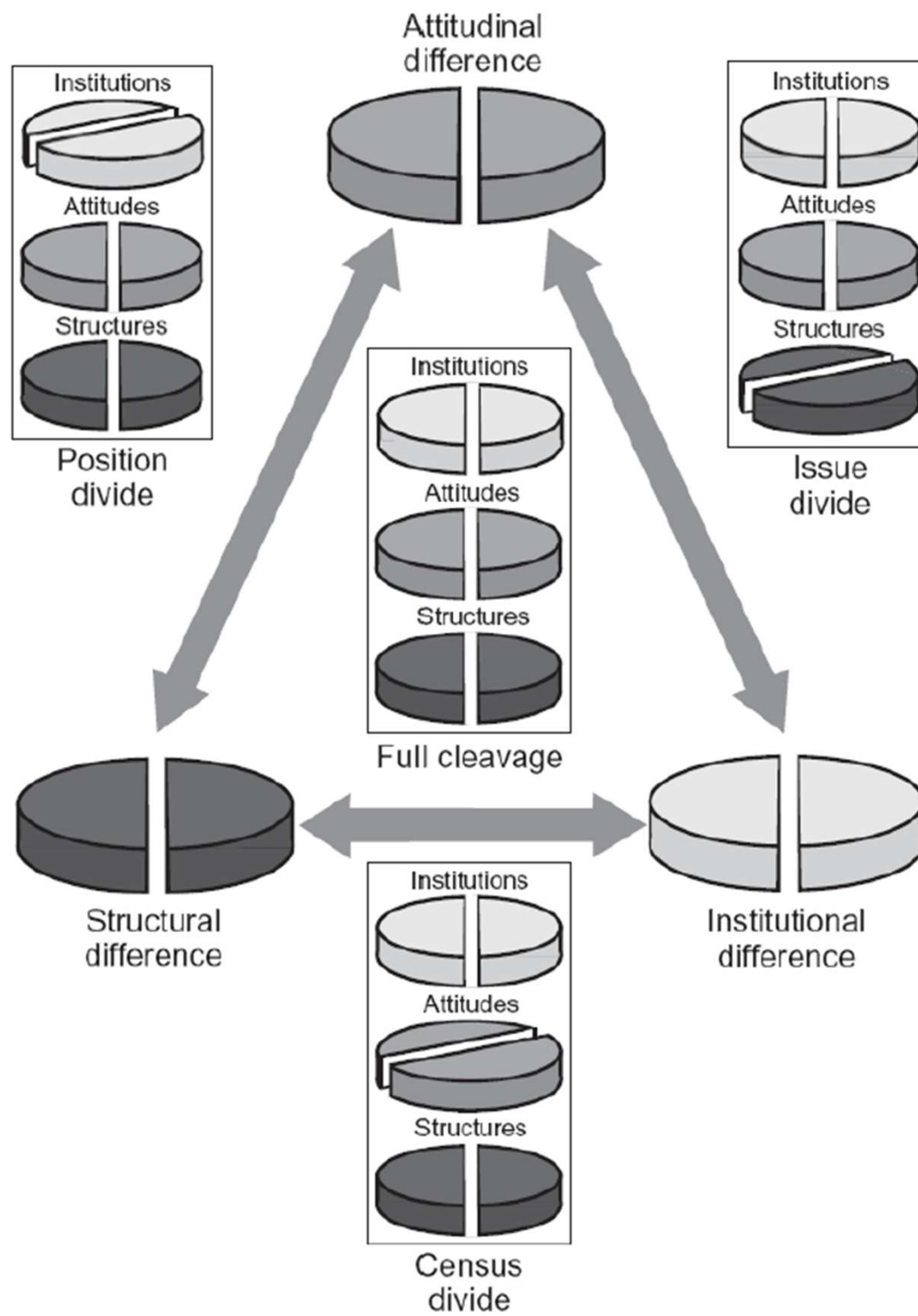
- reprezentace – reagovat na názory voličů a členů a prosazovat je; pojem *linkage*
- formování a doplňování elity – výběr kandidátů uvnitř stran
- formulování cílů – v podobě programů
- artikulace a agregace zájmů
- socializace a mobilizace
- organizování vlády

Politické strany: základní výzkumné otázky

- Jak politické strany reprezentují zájmy a preference občanů a jak přispívají k odpovědnému vládnutí?
- Jaká je role politických stran ve volební soutěži?
- Jak se politické strany organizují a jak má organizace vliv na jednání strany a jejích elit?

Politické strany a strukturace volební soutěže

- politické strany (a jejich elity) definují obsah volební soutěže
- jejich svobodu omezují vazby voličů mezi stranami a tzv. konfliktní linie
- konfliktní linie (cleavage) je politický konflikt, který zahrnuje jednotu 1. rozdílu v sociální struktuře; 2. odraz tohoto rozdílu v kolektivních identitách a vědomí; 3. organizační vyjádření tohoto rozdílu v podobě stran
- konfliktní linie stabilizuje volební soutěž

Konfliktní linie v Evropě (Rokkan)

Lipset, Seymour Martin, Stein Rokkan (eds.).
1967. *Party Systems and Voter Alignments: Cross-National Perspectives*. New York: The Free Press.

- národní a průmyslová revoluce
- role politických elit a zájmových organizací při mobilizaci konfliktu
- stranická soutěž v ZE 60. let byla podobná jako na počátku století 20. století

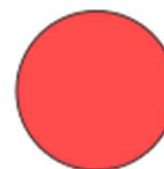
Owner

Church

Urban

Centre

Worker

State

Rural

Periphery

Michels: železný zákon oligarchizace

- ve všech organizacích či společnostech, působí mechanismy, které vedou ke vzniku oligarchie (vládě několika málo osob)
- Michels platnost tohoto pravidla demonstroval na sociálně-demokratických stranách a odborech (které se v té době snažily o demokratický způsob organizace)
- administrativní, psychologické a intelektuální zdroje oligarchizace
- výzkum organizace stran se ustavuje až v době zformování masových stran

Organizace politických stran (Katz-Mair)

- konstrukce vývojových ideálních typů
- vývojová dialektika: elitní-masová-univerzální-kartelová-(populistická, challenger to mainstream)
- proměňující se pozice stran ve vztahu k občanské společnosti a státu
- vzájemná interakce stranické soutěže a způsobu organizování stran

Formování politických stran v postkomunistických zemích

- Dahlovy cesty k demokracii: demokratizace po zapojení mas do politiky ➡ strany nepotřebovaly organizované masy pro zformování a prvotní volební úspěch
- strany bez členů či s malým počtem
- seskupení elit a držitelů moci
- ustavení spíše shora dolu
- dominance party-in-the-office nad party-on-the-ground
- financování dary a státní